

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

117. An excommunicatus possit in iudicio respondere per scriptum, vel
cogatur respondere per Procuratorem? Ex p. 5. tr. 9. res. 111.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

Et ejus absolutione. Resol. CXVI. &c. 75

putat. 1.4. dub. 3. ex Suarez docere non esse peccatum mortale ex objecto, si excommunicatus jus suum petat in judicio, donec vel per exceptionem, vel per officium judicis repellatur, si alias revera petat justitiam debitam, & non utatur vi, aut fraude. Et hoc etiam docet Cornejo in 3. part. tr. 5. de Excom. disp. 10. §. 9. quest. 1.

3. Nota etiam cum Hurtado, disp. 8. de excomm. diff. 3. num. 6. si excommunicatus sit toleratus, quamvis possit à judice rejici, quia potest non communicare cum illo, non tamen tenetur cum, quamvis publicum, rejicere, (nisi ad petitionem partis sufficienter probantis excommunicationem) quia non tenetur cum vitare.

RESOLVITIO CXVI.

An excommunicatus vitandus possit petere à suo debitore suum creditum, & is ad id teneatur. Ex part. 5. tract. 5. Ref. 130.

§. 1. **N**egativè respondent aliqui, quos citat & sequitur Sayrus, lib. 2. c. 9. n. 20. & 21 ubi tandem concludit, quemquam non teneri solvere excommunicato, quod promisit solvere cum juramento ante excommunicationem, quia communicare cum excommunicato non licet, quia ut ait Hostiensis, opinio hæc magis tendit in favorem fidei, & censuræ Ecclesiasticæ, tum etiam in favorem animarum ipsorum excommunicatorum, & in odium peccatorum suorum, hæc enim ratione excommunicati ipsi citius respicient à contumacia, & absolutionem procurabunt, ut quod sibi debitum est, recuperare possint, & alij etiam non excommunicati videntes quoddam debita sua non recuperabunt, si excommunicentur, sibi ipsis magis cavebunt, ne aliquid faciant ob quod excommunicationem incurrant. Et hanc opinionem ego puto cum Lessio lib. 2. cap. 16. dub. 9. num. 77. esse probabilem.

2. Sed mihi magis placet opinio affirmativa, quam tuetur Avila part. 2. cap. 6. disputat. 11. dub. 4. Alterius lib. 2. disp. 4. cap. 1. Lessius ubi supra num. 79. & ratio est, quia neque jure divino, neque etiam jure humano debitor liberatur à tali debito statim solvendo post elapsum terminum. Non jure divino, quia nullum tale jus reperitur, præsertim cum etiam Ethnicis & publicanis debita solvenda sint, ut colligitur ad Roman. 13. nisi forte spes esset tua dilatione ipsum conversum iri, & reconciliandum Ecclesiæ, quod interdum vltu venit, quando debitor est magnæ auctoritatis, & recusat solvere creditori, nisi redeat ad Ecclesiam. Non jure humano, quia jura citata non loquuntur de debito pecuniario, sed de debito fidelitatis, & obsequij, leges enim pœnales sunt strictè interpretandæ, quamvis Medina, & quidam alij putent etiam agere de debito pecuniario, quod promissione, & stipulatione juramento confirmata sit contractum, & de omni alio debito solis verbis contracto, quod est probabile.

RESOL. CXVII.

An excommunicatus possit in judicio respondere per scriptum, vel cogatur respondere per procuratorem? Ex part. 5. tr. 9. Ref. 111.

§. 1. **Q**uod cogatur respondere per Procuratorem, docet Avila, part. 2. c. 6. disp. 2. dub. 2. Hurtado Tom. 4.

do, disp. 8. de excomm. diff. 4. num. 7. & in hanc sententiam magis videtur inclinare Turrianus, lib. 2. de Justitia & iur. disp. 14. dub. 3. & ratio est, quia id significatur, in cap. intelleximus, de iudiciis.

2. Sed verius ego puto posse respondere per se ipsum, quia non videtur tali excommunicato negari quod communi jure cuivis reo conceditur, alias plerumque sentiret nimis magnum gravamen, si non posset per se respondere. Confirmatur ex cap. cum inter, & cap. vltim. de exceptionibus, quibus absolute conceditur excommunicato potestas respondendi, ergo etiam per se, si tamen prius possit obtinere absolutionem ab excommunicatione, omnino decentius est, ut ante illam per se non respondeat. Ad cap. intelleximus, respondetur particulam, per alium, non excludere ipsum reum, quasi per se respondere non possit, sed per eam Summum Pontificem velle, quod saltem per alium debeat reus respondere. Et ita hanc sententiam docet Præpos. in 3. part. quest. 2. de excomm. dub. 13. num. 87. & Coninch de Sacram. disp. 14. dub. 11. num. 116.

RESOL. CXVIII.

An excommunicatus possit testari, & si aliquis instituat aliquem excommunicatum pro hærede testamentum sit validum?

Et an, in supra dicto casu, omnes convenientes ad testamentum peccent? Ex part. 5. tr. 9. Ref. 129.

§. 1. **R**espondeo quod excommunicatus non potest licetè testari, & omnes convenientes ad testamentum peccant, tamen si testetur, testamentum est validum, secundum omnes, cap. vltimis, de dolo, & contumacia, & aliis iuribus. An verò si quis instituat aliquem excommunicatum pro hærede, validum sit testamentum, non est ita certum. Summistæ, ut Sylvester ver. hæreditas 3. num. 2. Armilla, Angelus, ver. hæres, num. 22. Tabienna, Hostiensis, n. 20. & alij negant, hoc fundamento, quod excommunicatus sit incapax hæreditatis, testamentum autem tunc est nullum, cum hæres tempore testamenti est inhabilis & incapax hæreditatis, l. sed si conditioni, §. solemus, & l. si alienum, §. in extraneis, ff. de hæreditibus instituendis. At Suarez, optima ratione disputat. 15. sect. 9. hanc opinionem confutat, quia supponit fundamentum falsum, scilicet quod excommunicatus propter excommunicationem sit incapax hæreditatis; nam excommunicatio per se, sicut non privat excommunicatum dominio rerum suarum, ita non privat potestate acquirendi dominium aliarum, unde si aliquando excommunicatus privatur botis suis, ut contingit in hæretico, hoc non provenit ratione excommunicationis, ita quod hic sit effectus ejus proprius, sed ex accidenti in odium, & punishmentem peccati hæresis. Ergo, &c. Et ita docet Philippus Faber, de cens. in 4. sent. disp. 25. q. 1. disp. 4. c. 6. num. 206. Mercerus, de Sacram. in 3. p. q. 21. dub. 13. & Fillucius, tom. 1. tr. 12. c. 8. n. 207. qui tamen optimè notat, quod si excommunicatus non sit vitandus, etiam si ipsi non liceat condere testamentum, tamen si velit, aliis est licitum adesse, ut Notario, testibus, quia ipsis non est prohibita communicatio. Ille etiam qui sperat se hæredem instituendum, potest testatorem inducere ad testamentum, quia id est in sui favorem non excommunicati: quod si vitandus sit, tunc neque aliis licebit communicare, nisi soli hæredi instituendo, excusatur enim propter utilitatem, ob quam etiam forte possunt excusari Tabellio, & testes vocati ab hærede instituendo.

Sup. hoc hæretico in Ref. not. præteritæ §. Limitanda.